

ETSINTÄKUULUTUSTEN HOITAMISEN ORGANISOINTI LOHJAN POLIISIASEMALLA

Uuden toimintatavan suunnittelu ja toteuttaminen

Samuel Eriksson

11/2018

Tiivistelmä

Tekijä Samuel Eriksson	Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike Poliisi (AMK)/20163, AMK-opinnäytetyö	
Julkaisun nimi Etsintäkuulutusten hoitamisen organisointi Lohjan poliisiasemalla	Julkisuusaste Raporttiosa julkinen Produktiosa salattu	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi Ossi Kaario Kari Laari	Opinnäytetyön muoto Toiminnallinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa käytännössä organisoitu tapa hoitaa etsintäkuulutusasioita ja näin selvittää, voidaanko etsintäkuulutuksia hoitaa tehokkaammin. Työ on toteutettu Lohjan poliisiasemalla, mutta suunnitelma on pyritty luomaan hyödyntämiskelpoiseksi muillekin poliisiyksiköille.</p> <p>Tutkimuskysymyksenä oli, voisiko etsintäkuulutusten hoitamista tehostaa organisoimalla toiminta uudella tavalla. Hypoteesina oli, että suunnitelmallisemmalla ja johdetummalla toimintatavalla etsintäkuulutusten hoitaminen tehostuu ja toimenpiteitä odottaneiden juttujen esitutkinta nopeutuu.</p> <p>Työn produktiosassa esiteltyjen suunnitelman ja toimintatapojen mukaan toteutettu projekti koeponnistettiin Lohjan poliisiasemalla elo- ja syyskuussa 2018. Lyhyen aikavälin tutkimuksen tuloksista voitaisiin tehdä päätelmä, että hypoteesin mukaisia positiivisia tuloksia saatiin.</p> <p>Työ koostuu raporttiosasta, jossa käsitellään etsintäkuulutusta ja opinnäytetyön toteutusta yleisellä tasolla, sekä produktiosasta, jossa paneudutaan tarkemmin työssä suunniteltuun ja toteutettuun projektiin.</p>		
Sivumäärä Raportti 22 sivua Produkti 18 sivua	Tarkastuskuukausi ja vuosi 11/2018	Opinnäytetyökoodi (OPS) Amk2016ONT
Avainsanat Poliisi, etsintäkuulutus, Länsi-Uudenmaan poliisilaitos, Lohja, Lohjan poliisiasema, noutotoiminta, etsintäkuulutettu, toiminnallinen, kehittämistyö		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
1.1 Työn taustaa	2
1.2 Työn tarkoitus.....	3
1.3 Projektin tavoitteet ja hypoteesi	4
1.4 SWOT-analyysi (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats).....	5
1.5 Toiminnallisesta opinnäytetyöstä	5
2 ETSINTÄKUULUTUS.....	7
2.1 Yleistä.....	7
2.2 Etsintäkuulutus Suomen lainsäädännössä	8
2.2.1 Yleiset periaatteet.....	8
2.2.2 Poliisilaki	9
2.2.3 Esitutkintalaki	10
2.2.4 Pakkokeinolaki.....	12
3 MIKSI ETSINTÄKUULUTUSTOIMINTAA TULISI KEHITTÄÄ? .	15
3.1 Ongelmakohtia	15
3.2 Etsintäkuulutusten hoitamisen hyödyt.....	15
4 TULOKSISTA.....	17
LÄHTEET	22

1 JOHDANTO

1.1 Työn taustaa

Ennen siirtymistä Poliisiammattikorkeakoululta työharjoittelujaksolle Lohjan poliisiase-malle, oli kirjoittajalla herännyt kiinnostus tiedonhankintaa ja tiedustelua kohtaan. Ensimmäisenä ajatuksena oli tehdä opinnäytetyö poliisin tiedonhankintaan liittyen, mutta tarkempi aihealue puuttui.

Työharjoittelujakson alussa Lohjan hälytys- ja valvontasektorin tutkinnanjohtajan aloitteesta otettiin kokeilumielessä käyttöön tutkinnan ja kentän välisen yhteistyön kehittämiseksi etsintäkuulutettujen laatikko. Tähän laatikkoon tutkija saattoi toimittaa etsintäkuulutuksen toimenpidepyynnön kera. Kentällä toimivat partiot ottivat oman mielensä mukaan laatikosta tehtäviä hoitaakseen.

Edellä kuvaillusta projektista syntyi ensimmäinen tarkempi idea, joka lopulta johti tähän opinnäytetyöhön nykyisessä muodossaan. Ajatuksena oli etsintäkuulutusten hoitamisen tehostamiseksi kehittää tutkinnan ja kentän välistä yhteistyötä ja tiedonkulkua. Idea teemapäivästä syntyi ensimmäisessä opinnäytetyöseminaarissa. Teemapäivän tarkoituksena olisi olla etukäteen suunniteltu päivä, jonka aikana jaettaisiin hoidettavaksi etsintäkuulutuksia. Kuulutuksen liitteeksi olisi ennalta hankittu tarpeellista oheistietoa kohteesta. Idea jäi toistaiseksi vielä hautumaan. Vähitellen muotoutui lopullinen ajatus hakupartioista, joka toimisi erikseen määrättyinä päivinä.

Kirjoittajan kiinnostuksen etsintäkuulutuksia kohtaan kasvaessa syntyi havainto ja tuntemus siitä, että etsintäkuulutusten hoitaminen on melko organisoimatonta ja satunnaista. Tämä havainto poiki idean, joka johti juuri etsintäkuulutettujen hakemisen tehostamiseen liittyvän opinnäytetyön tekemiseen. Etsintäkuulutettujen hakemiseen kuuluu myös tiedonhankintaa, joten opinnäytetyön projektin toteutuksessa kirjoittaja pystyi tarkastelemaan lähemmin myös alkuperäistä opinnäytetyönsä aihealuetta.

Koska kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, suuri osa työstä pohjautuu kirjallisten lähteiden tarjoaman tiedon sijasta työn osana toteutettuun projektiin ja sen aikana kertyneisiin kokemuksiin.

1.2 Työn tarkoitus

Tämän työn ensisijaisena tarkoituksena on kehittää etsintäkuulutusasioiden hoitamisen organisointia Lohjan poliisiasemalla. Tavoitteena oli suunnitella etsintäkuulutettujen hakemiseen sellainen toimintatapa, jota voitaisiin mahdollisuuksien mukaan käyttää jatkossakin. Toimintatavan tulisi olla kustannustehokas, helposti johdettava ja sellainen, ettei se häiritsisi pahasti muiden työtehtävien hoitamista.

Lisäksi työssä pyrittiin Lohjan poliisiaseman kentän ja tutkinnan välisen yhteistyön tiivistämiseen ja tiedonkulun parantamiseen. Etsintäkuulutusten hoitamiseen liittyy yleensä tutkinnan ja kentän yhteistyötä ja viestintää, joten tämän alueen kehittäminen voisi tiivistää yhteistyötä yleiselläkin tasolla.

Organisaatiot tarvitsevat kehittämistyötä muun muassa kannattavuuden parantamiseen, toimivan rakenteen luomiseen, henkilöstön motivoimiseen, toiminnan tehostamiseen, prosessien kehittämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen. Organisaation on pysyttävä perässä ympäröivän maailman muutoksessa, joten jatkuva kehittäminen on tarpeellista.¹ Tässä työssä pyritään edellä kuvattuun kehittämiseen.

Opinnäytetyön aihevalinnan taustalla oli kiinnostus tiedonhankintaa, taparikollisia ja käytännön työn organisointia kohtaan. Opinnäytetyö vaikutti hyvältä tilaisuudelta syventää tietämystä ja osaamista kiinnostavalla osa-alueella.

Kirjoittajan suorittaessa työharjoittelua Lohjan rikostutkinnassa ja valmistellessa tämän työn produktia ryhmän sisällä käytiin keskustelua etsintäkuulutusten hoitamisesta niissä tapauksissa, joissa jutun esitutkinta odottaa kuulutetun tavoittamista. Yhtenevä mielipide oli, että toiminta saattaisi olla tehokkaampaa, jos se olisi organisoitu toisin.

Jere Pääkkönen on opinnäytetyössään tutkinut etsintäkuulutettujen noutotoimintaa Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella. Opinnäytetyössä on todettu, että noutotoiminta on organisoimatonta ja että toimintaa voitaisiin tehostaa muuttamalla sitä suunnitelmalliseksi ja joh-

---

¹ Ojasalo ym. 2009, 12-15

detuksi.² Vaikka kyseinen tutkimus keskittyikin Itä-Uudenmaan poliisilaitokselle, ovat tutkimustulokset mielestäni päteviä myös Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella ja erityisesti Lohjan poliisiasemalla.

1.3 Projektin tavoitteet ja hypoteesi

Tässä opinnäytetyössä on pyritty etsintäkuulutusten hoitamista tehostavan toimintatavan suunnitteluun ja suunnitelman testaamiseen käytännössä. Tavoitteena oli selvittää, voidaananko etsintäkuulutusasioiden hoitamista tehostaa organisoidulla toimintatavalla.

Projektia ja sen onnistumista käsitellään raporttiosassa lyhyesti ja yleisellä tasolla. Tämä siitä syystä, että projektin toteutukseen liittyy poliisin taktisia menetelmiä, joita ei voida julkaista. Tarkemmin projektin toteutusta ja tuloksia eritellään työn produktiosassa, joka on suojausluokiteltu.

Projektin ensisijaisena tavoitteena oli saada esitutkintaan tavoittamattoman henkilön vuoksi seisovia juttuja hoidettua tehokkaammin. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi etsittiin etenkin kuulusteltavia etsintäkuulutettuja, koska kuulustelujen hoitaminen auttoi eniten Lohjan poliisiaseman omia tutkintaryhmiä ja kuulustelut vaikuttavat olevan kenttäpartioille vaikeasti hoidettavia.

Hypoteesina oli, että organisoimalla toimintaa ja ottamalla aktiivisempaa otetta etsintäkuulutettujen etsimisessä etsintäkuulutustoimenpiteitä suoritettaisiin enemmän ja odottaneita juttuja saataisiin päätettyä aikaista enemmän.

Tavoitteisiin pääsemiseksi opinnäytetyössä toimitaan niin sanotussa projektitiimimallissa. Poliisiorganisaatiossa toimintoja on usein jaettu niihin erikoistuneille tiimeille. Projektitiimin etuna on tehokas toiminta sen omalla osa-alueella.³

---

² Pääkkönen 2017

³ Peltonen, 2007, 49

1.4 SWOT-analyysi (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)

SWOT-analyysi on työkalu, jolla voidaan eritellä esimerkiksi organisaatiota tai projektia ja sen toteutusympäristöä kokonaisuutena. SWOT-analyysiä käytetään arvioitavan kohteen tulevaisuuden mahdollisuuksien ja uhkakuvien määrittelemiseen. Analyysissä jaetaan neljään kenttään projektiin liittyvät vahvuudet ja heikkoudet sekä tulevaisuuden mahdollisuudet ja uhkakuvat.⁴

Taulukossa 1 on pohdittu tämän opinnäytetyön etsintäkuulutettujen noutoprojektin toteuttamiseen liittyviä asioita.

	POSITIIVISET	NEGATIIVISET
SISÄISET ASIAT	Vahvuudet <hr/> *Yksikön tuki *Osallistujien innokkuus *Toiminta helposti hallittavissa	Heikkoudet <hr/> *Lyhyt aika tutkimukselle
TOIMINTAYMPÄRISTÖ	Mahdollisuudet <hr/> *Kehittämistyölle tilausta ja tarvetta *Tehtävä työ ei lopu kesken *Tiedonkulun ja yhteistyön kehittäminen	Uhat <hr/> *Henkilöresurssit *Järjestelyjen pyörittäminen jatkossa?

Taulukko 1. SWOT-analyysin taulukko

1.5 Toiminnallisesta opinnäytetyöstä

Opinnäytetyöt voivat olla tutkimuksellisia tai kehittämistöitä eli toiminnallisia opinnäytetöitä. Tämä työ on toteutettu toiminnallisena opinnäytetyönä. Toiminnalliselle opinnäytetyölle tyypillistä on jonkin toiminnon tai asian kehittäminen käyttämällä apuna teoreettista tietoa. Tavoitteena on toiminnan ohjeistaminen, opastaminen, järjestäminen tai järjeistä-

⁴ Väyrynen 2010, 23

minen. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on nimenmukaisesti toiminnallinen osa, joka voi olla esimerkiksi käyttöön tarkoitettu ohje tai suunniteltu ja toteutettu tapahtuma taikka esimerkiksi tuotekehitys-, liiketoiminta- tai kehittämissuunnitelma.⁵ Tätä toiminnallista osaa kutsutaan produktiksi. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyön olisi hyvä olla käytännönläheinen ja työelämälähtöinen.⁶ Kirjoittaja katsoi tämän aiheen olevan sopiva toiminnallisen opinnäytetyön toteuttamiseen.

Vaikka toiminnallisessa opinnäytetyössä produktiosa onkin hyvin keskeisessä osassa, se ei sellaisenaan riitä opinnäytteeksi. Lisäksi toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu raporttiosa. Raporttiosassa kuvataan esimerkiksi projektin etenemistä ja käytettyjä menetelmiä. Raporttiosassa on tarkoitus perustella työhön liittyen tehtyjä valintoja ja valittua lähestymistapaa aiheeseen. Lisäksi raporttiosassa määritellään aihealueeseen kuuluvia käsitteitä. Opinnäytetyöraportti on julkinen asiakirja.⁷

Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei aina ole välttämätöntä käyttää tutkimuksellisia menetelmiä. Tässä työssä on käytetty tukena määrällistä tutkimusta, jotta toiminnallisesta työstä tulleita tuloksia voitaisiin mitataamalla todentaa.⁸

Jere Pääkkönen on tehnyt tutkimuksellisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyön etsintäkuulutettujen noutotoiminnasta vuonna 2017. Kyseisessä työssä tutkitaan yleisemmällä tasolla mahdollisuuksia etsintäkuulutettujen noutotoiminnan tehostamisesta. Jottei tässä työssä keksittäisi pyörää uudestaan, täytyi työtä rajata tarkemmaksi ja näkökulmaa aiheeseen muuttaa hieman. Työn voisi ajatella olevan tavallaan jatkoa Pääkkösen tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Tämän opinnäytetyön tekee toiminnalliseksi projekti, joka on suunniteltu ja toteutettu osana työtä. Työssä on myös joitakin tutkimuksellisia piirteitä: kerättyä tilastotietoa ja sen tulkintaa. Työ toteutettiin toiminnallisena työnä juuri siitä syystä, että suunniteltua projektia päästäisi kokeilemaan käytännössä ja tästä kokeilusta raporttoimaan osana opinnäytettä.

---

⁵ Hakala 2004, 21-26

⁶ Vilkka ja Airaksinen 2004, 9-10

⁷ Vilkka ja Airaksinen 2004, 65-67

⁸ Vilkka ja Airaksinen 2004, 58-59

2 ETSINTÄKUULUTUS

2.1 Yleistä

Etsintäkuulutus on viranomaisen tekemä ilmoitus, jonka päämääränä on tavoittaa esitutkintaa tai rikosprosessia varten tarvittava henkilö. Käytännössä ilmoitus on poliisiasiantietojärjestelmään eli Patjaan tehtävä merkintä, joka näkyy tietyissä järjestelmissä huomautuksena kuulutetun henkilötietoja käsiteltäessä. Etsintäkuulutus voi pitää sisällään pyynnön erilaisista virkatoimista. Tietojärjestelmän merkintä valitaan halutun toimenpiteen mukaan.

Etsintäkuulutukset ovat luokiteltu kolmeen ryhmään, jotka sisältävät erilaisia alaluokitte-luja ja toimenpidepyyntöjä. Etsintäkuulutusryhmät ovat:

1. Ehdoton kiinniotto (etsintäkuulutus ei anna muita mahdollisuuksia kiinnioton sijasta)
2. Ehdollinen kiinniotto (esim. tuotava vastaajaksi käräjäoikeuden istuntoon ilmoitettuna ajankohtana)
3. Poliisitoimet / paperiasiat (voi pitää sisällään esim. haasteen tiedoksiannon tai kuulustelun)

Etsittävien henkilöiden partiolistassa on numeroituna etsintäkuulutuksen laji suoritettavan toimenpiteen mukaan.⁹

Poliisilaki 1:1 § Poliisin tehtävät

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.

Poliisi suorittaa lisäksi lupahallintoon liittyvät ja muut sille laissa erikseen säädettyt tehtävät sekä antaa jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua. Jos on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonneen tai joutuneen onnettomuuden uhriksi, poliisin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön löytämiseksi.

---

⁹ Pääkkönen 2017, 3-4

Etsintäkuulutettujen hakeminen on poliisiin perustehtävä. Tämä perustuu edellä olevan poliisilain ensimmäisessä pykälässä säädettyihin tehtäviin: rikosten selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen sekä yhteistyö muiden viranomaisten kanssa.

2.2 Etsintäkuulutus Suomen lainsäädännössä

Suomen laissa ei ole suoranaisesti etsintäkuulutusta määritelty, vaikka etsintäkuulutuksen käsitettä laissa käytetäänkin¹⁰. Viranomaisen toiminnan on perustuslain 2 § mukaan perustettava lakiin. Virkamies vastaa virkatoimien lainmukaisuudesta, eli yksittäisen poliisimiehen on tunnettava lakiperusta tekemilleen toimenpiteille¹¹. Etsintäkuulutuksen ja sen hoitamisen lainmukaisuus perustuu muihin pykäliin poliisilaissa, esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa.

Poliisin työkalut etsintäkuulutusten tekemiseen ja etsintäkuulutettujen tavoittelemiseen ja noutamiseen perustuvat poliisilain, esitutkintalain ja pakkokeinolain erillisiin pykäliin. Henkilöiden tavoittamisessa virkatehtävällä on huomioitava myös kohdehenkilöiden oikeusturva ja yleiset laissa säädetty periaatteet. Seuraavaksi on esiteltyä joitakin huomioitava lainkohtia.

2.2.1 Yleiset periaatteet

Poliisia velvoittavat lakiin kirjoitetut säännöt. Lakia tulkittaessa ja sovellettaessa poliisiin on huomioitava yleiset periaatteet, kuten suhteellisuusperiaate, vähimmän haitan periaate ja hienotunteisuusperiaate.¹² Yleiset periaatteet on huomioitava luonnollisesti niin etsintäkuulutettujen noutotoiminnassa, kuin muussakin poliisitoiminnassa. Periaatteilla pyritään mitoittamaan toimenpiteitä suhteessa hoidettavaan asiaan, eli välttämään liiallista puuttamista toimenpiteiden kohteen oikeuksiin.¹³

---

¹⁰ Helminen ym. 2012b, 617

¹¹ Helminen ym. 2012a, 47

¹² Helminen ym. 2012a, 87-89

¹³ Rantaeskola 2014, 124-128

Esimerkiksi etsintäkuulutetun noudossa on huomioitava vuorokaudenaika, epäillyn rikoksen laadun suomat ja vaatimat toimenpiteet sekä turhan kohdehenkilölle haitallisen huomion välttäminen.

2.2.2 Poliisilaki

Poliisilaki 2:1 § Henkilöllisyyden selvittäminen

Poliisimiehellä on yksittäisen tehtävän suorittamiseksi oikeus saada jokaiselta tiedot tämän nimestä, henkilötunnuksesta tai sen puuttuessa syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä paikasta, josta hän on tavoitettavissa.

Usein etsintäkuulutettu ei ole ulkonäöltä ennestään tunnettu tai tunnistettavissa, joten henkilöllisyyden selvittäminen tulee vastaan suurimmalla osalla poliisin tehtävistä myös etsintäkuulutusten hoitamisessa. Henkilöllisyyden selvittämisen tulee perustua yksittäisen tehtävän suorittamiseen eli poliisi ei voi ilman perusteltavaa syytä tiedustella henkilötietoja. Lisäksi henkilön tulisi olla ennestään tuntematon. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies katsoo, että pelkästään mahdollinen etsintäkuulutus ei ole perusteltu syy tiedustella henkilötietoja, kun kohdehenkilö on ollut poliisille ennestään tuttu.¹⁴

Poliisilaki 2:3 § Etsintäkuulutetun kiinniottaminen

Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni etsintäkuulutettu, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on vangittava tai otettava säilöön.

Muu kuin 1 momentissa tarkoitettu etsintäkuulutettu on velvollinen poliisimiehen kehotuksesta saapumaan poliisiasemalle tai muuhun paikkaan, jossa etsintäkuulutuksen mukaiset toimenpiteet voidaan suorittaa. Jollei hän noudata kehotusta tai jos on todennäköistä, että hän pyrkii välttämään etsintäkuulutuksessa mainitun toimenpiteen, poliisimiehellä on oikeus ottaa hänet kiinni kuulutuksessa mainitun toimenpiteen suorittamiseksi.

Etsintäkuulutettu on, jollei etsintäkuulutuksen edellyttämien toimenpiteiden kestoajasta laissa toisin säädetä, velvollinen olemaan toimenpiteiden suorittamiseksi saapuvilla enintään kuusi tuntia kiinniottamisesta.

---

¹⁴ Eduskunnan apulaisoikeusasiamies: Dnro 1681/4/08

Etsintäkuulutetun kiinniottamisen pykälästä ilmenee selkeimmin perusteet etsintäkuulutuksen toimenpiteiden suorittamiselle. Poliisimies saa pykälästä toimivallan henkilön vapautteen kohdistuvan pakkokeinon toimeenpanemiseen. Toisessa momentissa annetaan työkalut muun etsintäkuulutustoimenpiteen hoitamiseksi. Toisen momentin nojalla toimenpidettä välttelevä voidaan ottaa kiinni asian hoitamiseksi.¹⁵

Poliisilaki 2:4 § Etsintä henkilön kiinniottamiseksi

Poliisimiehellä on oikeus tämän lain 6 luvussa tarkoitettuun poliisitutkintaan noudettavan henkilön löytämiseksi toimittaa kotietsintä tai paikanetsintä siten kuin pakkokeinolain 8 luvussa säädetään.

Etsinnästä päättää päällystöön kuuluva poliisimies. Muu poliisimies voi ilman päällystöön kuuluvan poliisimiehen päätöstä toimittaa etsinnän silloin, kun sen välitön toimittaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös poliisin muulle viranomaiselle antamaa laissa säädettyä virka-apua henkilön kiinniottamiseksi. Tällaisesta etsinnästä päättää päällystöön kuuluva poliisimies.

Poliisimies voi suorittaa koti- tai paikanetsinnän, jos esitutkintaan saapumaan velvollinen on määrätty noudettavaksi. Etsintä tehdään siten, kuin siitä on pakkokeinolaissa säädetty.¹⁶

Poliisilaki 2:7 § Toimenpiteiden suorittaminen

Edellä 4–6 ja 6 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa saadaan huone, säilytyspaikka tai muu vastaava toimenpiteen kohde tarvittaessa avata voimakeinoja käyttäen. Toimenpiteen päätyttyä sen kohde on sopivalla tavalla suljettava. Mainittujen pykälien nojalla suoritetuista toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja tai tehtävä vastaava merkintä muuhun asiakirjaan.

2.2.3 Esitutkintalaki

Esitutkintalaki 6:1 § Velvollisuus saapua esitutkintaan

---

¹⁵ Helminen ym. 2012b, 616

¹⁶ Helminen ym. 2012b, 614

Jos on syytä olettaa, että henkilöltä saadaan selvitystä rikoksesta, tai jos hänen läsnäolonsa esitutkintatoimenpidettä suoritettaessa on muuten tarpeen rikoksen selvittämiseksi, hän on velvollinen kutsusta saapumaan kutsun esittäneen esitutkintaviranomaisen lähimpään tarkoitukseen sopivaan toimipaikkaan tai muun esitutkintaviranomaisen vastaavaan toimipaikkaan.

Kutsussa on ilmoitettava tutkittavana oleva rikos ja kutsuttavan asema esitutkinnassa.

Suuri osa etsintäkuulutuksista perustuu siihen, että henkilöä ei yrittämisestä huolimatta ole tavoitettu rikosprosessin johonkin vaiheeseen. Etsintäkuulutuksen laillinen peruste on siis usein saapumisvelvollisuuden noudattamattomuus. Esitutkintaan henkilö on velvollinen saapumaan, jos häneltä voidaan olettaa saatavan selvitystä tutkittavaan asiaan.¹⁷

Esitutkintalaki 6:2 § Nouto esitutkintaan

Jos esitutkintaan kutsuttu jättää ilman hyväksyttävää syytä kutsun noudattamatta, hänet voidaan noutaa sinne. Rikoksesta epäilty voidaan noutaa ilman kutsuakin, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta ja on todennäköistä, että hän ei noudata kutsua, tai jos on syytä epäillä, että hän kutsun saatuaan ryhtyy pakenemalla, todisteita hävittämällä tai muulla tavalla vaikeuttamaan esitutkintaa.

Noudosta päättää tutkinnanjohtaja. Noudosta on annettava noudettavaksi määrätylle kirjallinen määräys. Jos määräystä ei asian kiireellisyyden vuoksi ole kirjallisena, määräys ja sen perusteena olevat seikat on kerrottava noudettavalle kiinniottamisen yhteydessä.

Etsinnästä kuulusteluun noutoa varten säädetään pakkokeinolain 8 luvun 3 §:n 1 momentissa ja 4 §:ssä.

Tietyissä tilanteissa tutkijan ja noutopartion toimintaa voi sujuvoittaa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen määräys noudosta. Noutamisesta esitutkintaan säädetty laki tehostaa saapumisvelvollisuutta. Nouto suoritetaan poliisilaitoksen toimialueen sisällä ja noudettava on jättänyt ilman hyväksyttävää syytä hänelle lähetetyn kutsun noudattamatta. Noutomääräyksen antaa tutkinnanjohtaja.¹⁸

---

¹⁷ Helminen ym. 2012a, 402

¹⁸ Helminen ym. 2012a, 754-756

Esitutkintalaki 7:5 § Kuulusteltavan kohtelu

Kuulusteltavaa on kohdeltava rauhallisesti ja asiallisesti. Tunnustuksen tai määrättyyn suuntaan johtavan lausuman saamiseksi kuulusteltavalta ei saa käyttää tietoisesti vääriä ilmoituksia, lupauksia tai uskotteluja erityisistä eduista, uuvuttamista, uhkausta, pakkoa taikka muita kuulusteltavan ratkaisuvapauteen, tahdonvoimaan, muistiin tai arvostelukykyyneen vaikuttavia sopimattomia keinoja tai menettelytapoja.

Kuulustelun saa toimittaa kello 22:n ja 7:n välisenä aikana ainoastaan, jos:

- 1) kuulusteltava sitä pyytää;*
- 2) asia tutkitaan suppeassa esitutkinnassa, johon kuulusteltava on 6 luvun 3 §:n mukaan velvollinen heti jäämään tai saapumaan; tai*
- 3) kuulustelua ei voida lykätä rikoksen selvittämistä vaarantamatta.*

Kuulusteltavalle on annettava tilaisuus säännölliseen ateriointiin ja riittävään lepoon.

Kuulusteltavan kohtelua koskevassa pykälässä ei säädetä kuulustelun suorittamispaikasta. Kuulustelu voidaan siis hyvin suorittaa esimerkiksi poliisiautossa. Etsintäkuulutetun kuulustelussa on huomioitava, ettei kuulustelua lähtökohtaisesti toimiteta yöaikaan.¹⁹ Tapauksessa, jossa tavattu etsintäkuulutettu on selvästi vältellyt kuulustelua, voitaisiin kuulustelun toimittamista kuitenkin ainakin harkita myös yöaikaan.

2.2.4 Pakkokeinolaki

Pakkokeinolaki 2:1 § Poliisimiehen kiinniotto-oikeus

Poliisimies saa rikoksen selvittämistä varten ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavatun rikoksesta epäillyn.

Poliisimies saa myös ottaa kiinni rikoksesta epäillyn, joka on määrätty pidätettäväksi tai vangittavaksi. Poliisimies saa lisäksi ottaa tuomioistuimen pääkäsittelyn tai päätösharkinnan aikana kiinni vastaajan, jonka vangitsemista on vaadittu tuomitsemisen yhteydessä, jos kiinniottaminen on tarpeen hänen poistumisensa estämiseksi.

Jos pidättämiseen on edellytykset, poliisimies saa ottaa rikoksesta epäillyn kiinni ilman pidättämismääräystäkin, jos pidättäminen voi muuten vaarantua. Poliisimiehen on ilmoi-

---

¹⁹ Helminen ym. 2012a, 383

tettava kiinniottamisesta viipymättä pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle. Tämän on 24 tunnin kuluessa kiinniottamisesta päätettävä, onko kiinni otettu päästettävä vapaaksi vai pidätettävä. Kiinnioton jatkuminen yli 12 tuntia edellyttää pidättämisen edellytysten olemassaoloa.

Poliisimies saa ottaa kiinni pidätettäväksi tai vangittavaksi määrätyn.²⁰

Pakkokeinolaki 8:3 § Yleinen kotietsintä henkilön löytämiseksi

Yleinen kotietsintä saadaan toimittaa esitutkintaan noudettavan, kiinni otettavan, pidätettävän tai vangittavan, tuomioistuimeen tuotavan tai sinne rikosasian vastaajaksi haastettavan taikka henkilönkatsastukseen toimitettavan löytämiseksi hänen hallinnassaan olevassa paikassa.

Yleinen kotietsintä saadaan toimittaa muualla kuin etsittävän henkilön hallinnassa olevassa paikassa vain, jos etsittävän henkilön voidaan erittäin pätevin perustein olettaa olevan siellä.

Jos kotietsintä tehdään henkilöetsinnän vuoksi, on huomioitava, että menettely etsinnällä on sen mukaista. Etsintää kohdistetaan vain paikkoihin, joista ihminen voi löytyä. Etsintä voidaan kohdistaa lähtökohtaisesti vain etsittävän hallinnoimaan paikkaan, esimerkiksi etsittävän asuntoon. Peruste jolla etsittävää voitaisiin etsiä muun kuin etsittävän henkilön asunnosta, voi olla esimerkiksi että etsittävän on nähty menevän kyseiseen asuntoon. Henkilöllisen kotietsinnän toimittamista ei ole sidottu rikoksen vakavuuteen tai siitä seuraavan rangaistuksen määriin. Perusteet on luetteloitu lakipykälässä.²¹

---

²⁰ Helminen ym. 2012a, 741

²¹ Helminen ym. 2012a, 976-978

Pakkokeinolaki 8:4 § Paikanetsinnän edellytykset

Paikanetsintä saadaan toimittaa esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyin edellytyksin ja 3 §:n 1 momentissa tarkoitettun henkilön löytämiseksi.

Paikanetsintä voidaan tehdä edellytysten täytyessä etsintäkuulutetun löytämiseksi. Paikanetsinnässä ei tarvitse huomioida sitä, onko kohteena oleva paikka etsittävän henkilön hallinnassa.²²

Pakkokeinolaki 8:15 § Paikkaan kohdistuvasta etsinnästä päättäminen

Yleisestä kotietsinnästä ja paikanetsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Erityisestä kotietsinnästä ja etsintävaltuutetun määräämisestä päättää tuomioistuin.

Jos yleisessä kotietsinnässä tai paikanetsinnässä ilmenee, että etsintä kohdistuu 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tietoon, tai jos erityinen kotietsintä on välttämätöntä toimittaa kiireellisesti, pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää erityisen kotietsinnän toimittamisesta ja etsintävaltuutetun määräämisestä.

Poliisimies saa ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä toimittaa yleisen kotietsinnän tai paikanetsinnän henkilön löytämiseksi tai sellaisen esineen takavarikoimiseksi, jota on voitu seurata tai jäljittää rikoksen tekemisestä verekseltään. Poliisimies voi ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä toimittaa yleisen kotietsinnän ja paikanetsinnän myös silloin, kun etsinnän välitön toimittaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä.

Etsinnän päättämisestä koskevan pykälän kolmannessa momentissa annetaan poliisimiehelle valtuus henkilöllisen kotietsinnän toimittamiseksi myös ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä. Lähtökohtaisesti etsinnän suorittamiseen on hankittava määräys. Etsintäkuulutettujen etsimisessä on huomioitava kuitenkin, että kiinniotettavaksi, pidätettäväksi, vangittavaksi tai tuomioistuimeen tuotavan löytämiseksi poliisimies saa toimittaa etsinnän määräyksettä.²³

---

²² Helminen ym. 2012a, 997

²³ Apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu Dnro 2811/4/08

3 MIKSI ETSINTÄKUULUTUSTOIMINTAA TULISI KEHITTÄÄ?

Lohjan poliisiaseman alueella on kirjoitushetkellä yli 200 etsintäkuulutettua henkilöä ja vielä enemmän aktiivisia etsintäkuulutuksia johtuen yksittäisten henkilöiden useista etsintäkuulutuksista.

3.1 Ongelmakohtia

Etsintäkuulutusten ongelmana on Lohjalla se, että kuulutukset jäävät toisinaan passiivisesti odottamaan tavoitettavan henkilön tapaamista sattumalta muun tehtävän yhteydessä. Tämä johtuu siitä, ettei Lohjan poliisiasemalla ole erikseen johdettua etsintäkuulutettujen noutotoimintaan keskittävää ryhmää eikä toiminta ole välttämättä muutenkaan organisoitua²⁴.

Etsintäkuulutettujen noutotoiminnan kuuluessa hälytyspartioille ongelmaiseksi kulminoituu ajan riittämättömyys kiireisinä aikoina. Sellaiset etsintäkuulutuksessa pyydyt toimenpiteet, jotka vievät paljon aikaa (esimerkiksi kuulustelut), jäävät usein hälytyspartioilta hoitamatta.

Etsintäkuulutusten hoitamisessa ongelmana on myös tiedonkulku. Toiminnan ollessa keskittämätöntä etsittäviin liittyvä tieto on vaikeasti saatavaa ja sirpaloitunutta. Patja ei mahdollista uuden tiedustelutiedon kirjaamista suoraan etsintäkuulutukseen. Tämän vuoksi tiedustelutieto etsittävään liittyen saattaa olla vaikeasti löydettävää tai se voi jäädä kokonaan kirjaamatta. Monista poliisin ”kanta-asiakkaista” olisi tietoa yksittäisillä poliisimiehillä, mutta tieto ei välity etsintäkuulutettuja hakeville konstaapeleille, koska tiedolle ei ole tarkoituksenmukaista alustaa.

3.2 Etsintäkuulutusten hoitamisen hyödyt

Etsintäkuulutukset liittyvät muihin viranomaistoimiin ja siksi etsintäkuulutusten hoitaminen tukee viranomaistoimintaa monella eri tavalla. Kaikkien etsintäkuulutustoimenpiteiden hoitaminen tukee oikeusprosessia.

---

²⁴ Kari 2018.

Poliisin omaa toimintaa tukee erityisesti sellaisten etsintäkuulutettujen hakeminen, joilla on hoitamattoman poliisitoimen takia avonaisia juttuja. Kuulusteluiden, sakon tiedoksiantojen ja muiden paperiasioiden hoitaminen on usein syynä sille, että esitutkinta viivästyy. Tämän opinnäytetyön projektissa hoidettiin jopa sellainen rikoksesta epäillyn kuulustelu, jonka rikoksen syyteoikeus oli vanhenemassa saman kuukauden aikana. Kuulustelun viivästyessä kuulusteltavan muistikuvat asiasta voivat vääristyä, mikä myös haittaa poliisin toimintaa.

Muita viranomaisia tukevaa toimintaa voi olla etsintäkuulutusasioissa esimerkiksi koulukotikarkureiden hakeminen sekä oikeuslaitoksen tai rikosseuraamuslaitoksen kuuluttamien henkilöiden hakeminen.

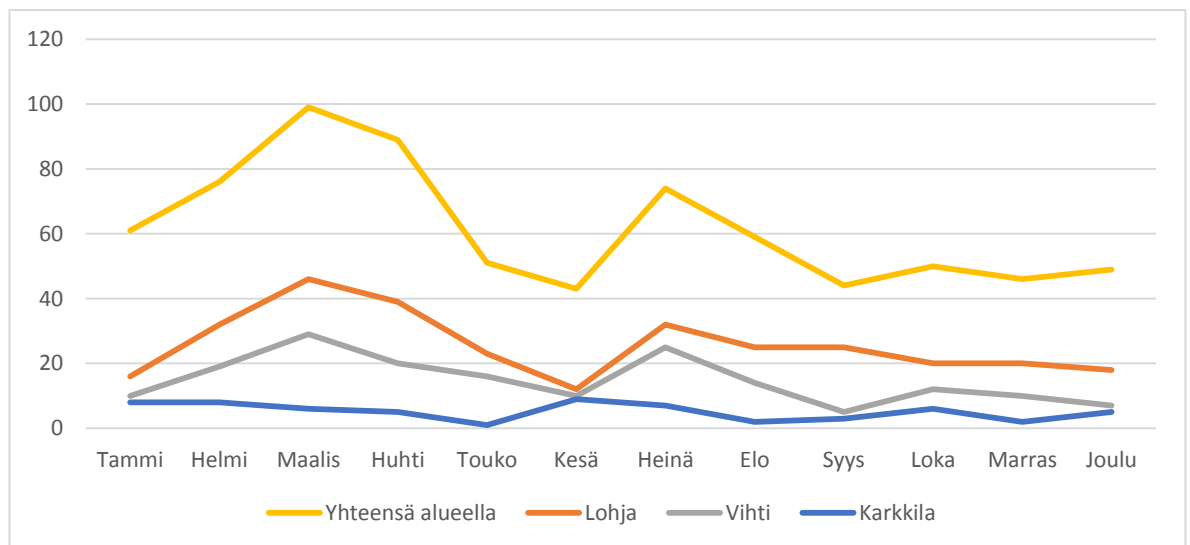
Kuulutettujen henkilöiden hoitamattomien paperiasioiden hoitaminen on tärkeää, jotta prosessi olisi toimiva ja sujuva. Rikosvastuun toteutuminen esimerkiksi vankeusrangaistuksen suorittamisen tai sakon maksamisen muodossa on tärkeä osa prosessia ja olennainen osa oikeusajattelua.

4 TULOKSISTA

Tässä luvussa käsitellään työllä saatuja tuloksia ja tehdään päätelmiä tehokkuudesta. Mittaamisen tueksi on hankittu numeerista dataa. Lisäksi on haastateltu Lohjan poliisiaseman hälytys- ja valvontasektorin komisario Sami Karia työn tehokkuuteen liittyen. Haastattelua on purettu työn produktiosassa.

Hakuprojekti toteutettiin elokuun ja syyskuun 2018 aikana. Seuraavaksi esitettävät tiedot tehtävämääristä ja suoritteista on kerätty Polstat -tilastotietojärjestelmän tehtävätilastoista. Tilastotiedot ovat vuosilta 2017 ja 2018. Ohessa on myös tietoa oma-aloitteisten ja annettujen tehtävien määristä tehtäväpaineen ja henkilöhakujen suhteen arvioimiseksi. Määrälliset tiedot kerättiin työn tulosten mittaamiseksi ja todentamiseksi.

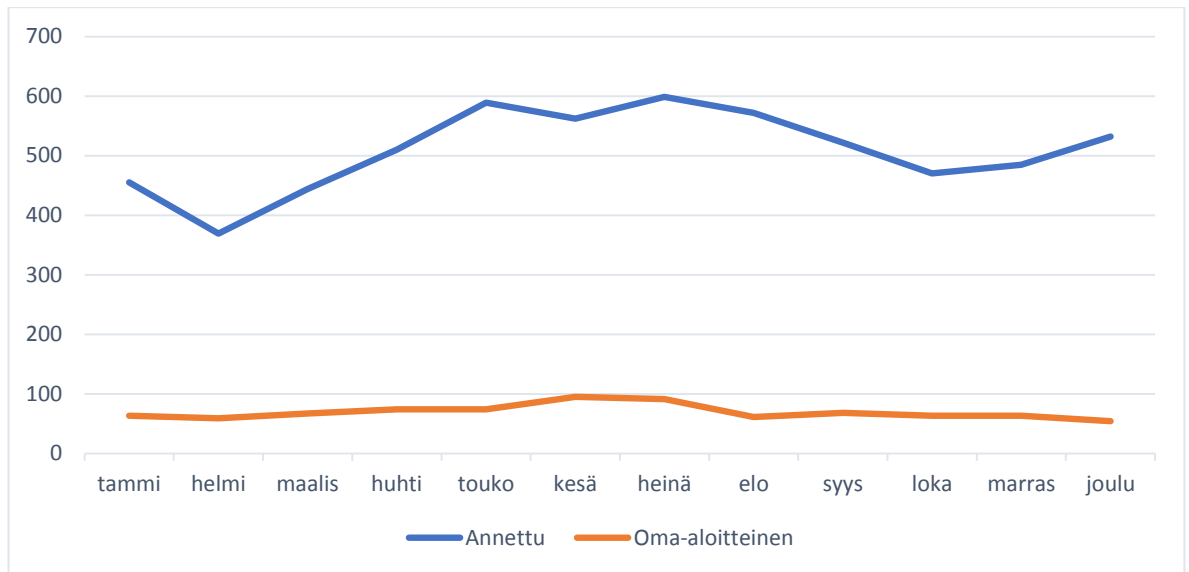
Vuoden 2017 henkilöhakuihin liittyvät tehtävät

Kuvio 1. Polstat: 1.11.2018

Vuonna 2017 henkilöhakutehtävät vähenivät kevään vaihtuessa kesäksi.

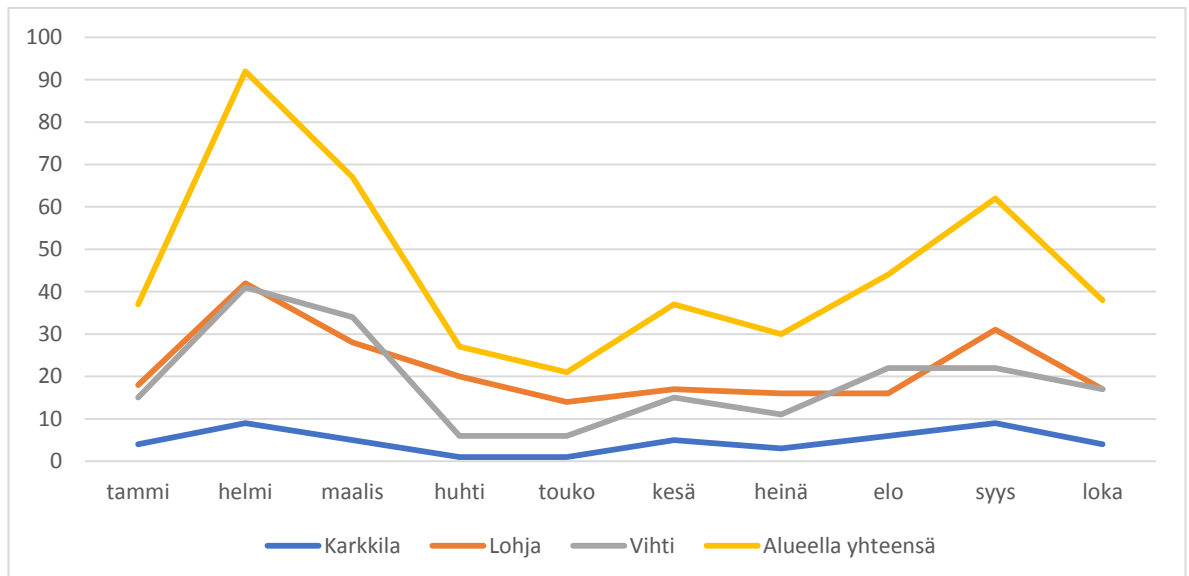
Vuoden 2017 annetut ja oma-aloitteiset A- ja B-luokan tehtävät Lohjan alueella

Kuvio 2. Polstat: 1.11.2018

Kuvion 2 perusteella kiireellisyyssluokaltaan potentiaalisesti henkilöhakujen ohi menevien tehtävien määrä on kasvanut keväällä ja kesällä 2017. Samaan aikaan, kun tehtävämäärät ovat kasvaneet, on henkilöhakutehtävien määrä vähentynyt.

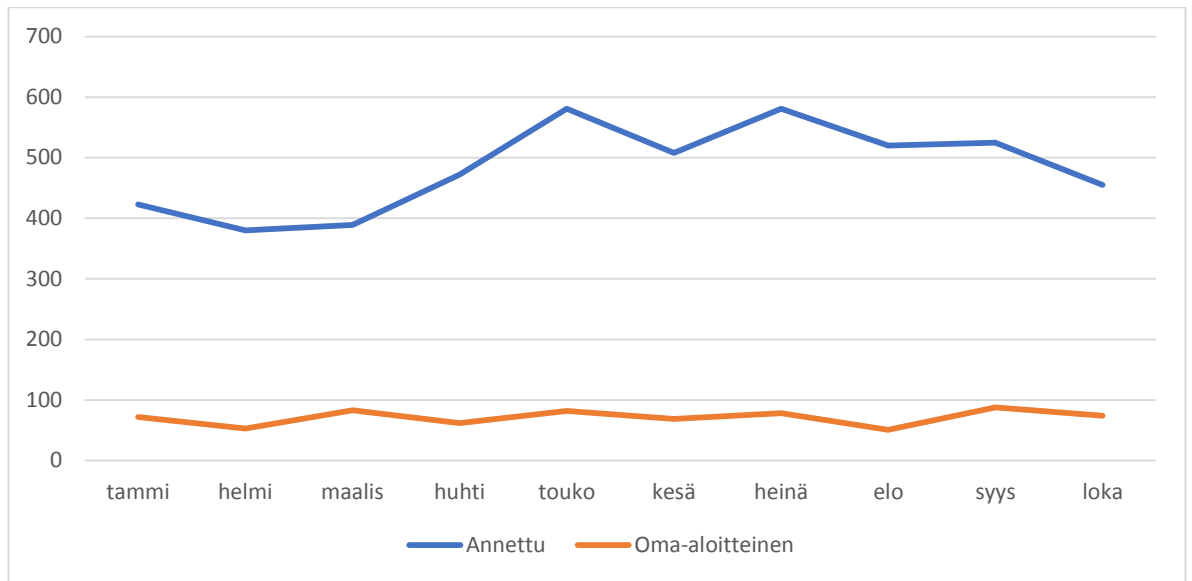
Vuoden 2018 henkilöhakuihin liittyvät tehtävät

Kuvio 3. Polstat: 1.11.2018

Vuonna 2018 henkilöhakutehtävät Lohjalla vähenivät melko dramaattisesti ennen kesää. Hälytyspartioiden kiireinen kevät ja kesä saattoi viedä aikaa oma-aloitteisilta tehtäviltä.

Vuoden 2018 annetut ja oma-aloitteiset A- ja B-luokan tehtävät Lohjan alueella

Kuvio 4. Polstat: 1.11.2018

Myös vuonna 2018 kiireisintä aikaa oli kevät ja kesä. Samoihin aikoihin henkilöhakutehtäviä on tehty vähemmän kuin esimerkiksi vuoden alussa.

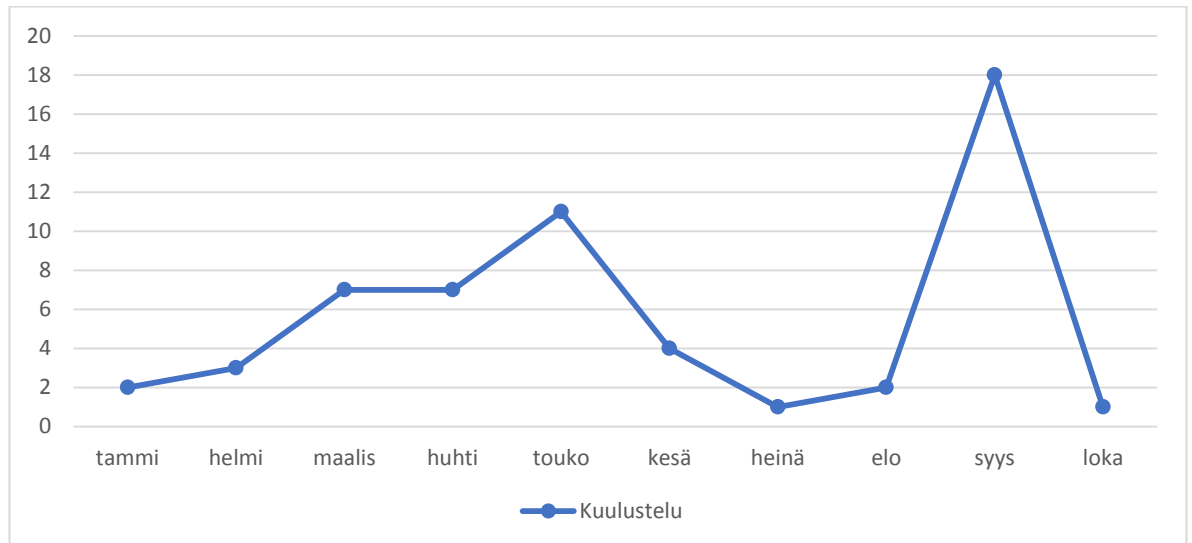
Talvi ja alkukevät näyttäisivät tilastojen mukaan olevan melko säännönmukaisesti aktiivisinta aikaa etsintäkuulutettujen hakemisessa. Kesäisin tapahtuva heilahdus henkilöhakuihin liittyvien tehtävien määrässä voi johtua hälytystehtävien nousseiden määrien aiheuttaman kiireen takia.

Tämän opinnäytetyön etsintäkuulutettujen hakuprojektin aikana hoidettiin yhteensä 59 henkilöhakutehtävää. Jonkinlainen tilastotappio syntyi ensimmäisten kolmen hakupäivän aikana, koska jokaisesta hausta ei luotu erillistä tehtävää. Kaikki suoritteet kuitenkin kirjattiin. Kuviossa 3 on tilastotappiosta huolimatta nähtävissä hakuprojektin tuoma nousu tehtävien lukumäärässä erityisesti syyskuussa. Kirjatuista tehtävistä ja suoritteista on tarkempi raportti opinnäytetyön produktiosassa.

Edellä esitetystä datasta voitaisiin tehdä johtopäätös, että elo-syyskuussa 2018 toteutettu hakuprojekti on saattanut lisätä näkyvästi henkilöhakutehtävien määriä Lohjan poliisiaseman toiminta-alueella. Varmemman tuloksen saamiseksi tarvittaisi kuitenkin lisää tutkimusta ja tilastotietoa aiheesta pidemmältä aikaväliltä.

2018 kirjatut "Kuulusteltu" -tehtäväsuoritteet Lohjan poliisiaseman alueella

Projektissa huomioitiin erityisesti etsintäkuulutetut, joilla oli hoitamattomia kuulusteluita rikosasioissaan. Työhön poimittiin suoritteiden osalta dataa ainoastaan kuulustelusuoritteiden osalta, koska muiden suoritteiden kokonaismäärät ovat niin suuria, ettei määrissä ole huomattavissa suuria muutoksia lyhyellä aikavälillä.

Kuvio 5. Polstat: 1.11.2018

Kuulusteluja hoidettiin projektin hakupartioilla yhteensä 12, joista yksi elokuussa ja 11 syyskuussa. Kaikki hakupartion hoitamat kuulustelut kirjattiin tehtäväsuoritteiksi. Yhteensä kirjattuja kuulustelusuoritteita oli elokuussa kaksi ja syyskuussa 18, eli suurin osa kyseisistä suoritteista on projektin partion kirjaamia.

Diagrammia lukiessa on syytä huomioida, että kaikkia kentän partioiden tekemiä kuulusteluja ei ole välttämättä kirjattu tehtäville suoritteiksi. Kentän tekemät kuulustelut liittyvät usein suppeaan esitutkintaan esimerkiksi näpistystapauksissa tai rattijuopumustapauksiin. Etsintäkuulutettujen kuulustelujen suoritteet eivät ole erikseen tilastoitavissa.

Kuvion 5 perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että opinnäytetyön projektilla on saatu lisättyä kuulusteluiden hoitamista Lohjan poliisiaseman alueella. Käytetyn toimintatavan pitkän aikavälin toimivuuden todentamiseksi tarvittaisi lisää tutkimusta ja tilastotietoa aiheesta. Tämän tutkimuksen suurin ongelma-kohta lienee ollut juuri käytettävissä ollut lyhyt aika.

Lopuksi todetaan, että työn tavoitteeseen noutotoiminnan tehostamisessa päästiin aiempaan tehdyn arvioinnin perusteella produktiosassa esitellyillä menetelmillä. Etsintäkuulutettujen kuulusteluja saatiin tilastoidun tiedon perusteella tehtyä projektin aikana moninkertainen määrä normaaliin tasoon verrattuna. Kentän ja tutkinnan yhteistyön ja tiedonkulun kehittämisestä ei ole vastaavaa näyttöä. Tiedonkulun osalta voidaan todeta, että tiedonvälitystä tehtiin koko projektin ajan. Produktiosassa kerrotaan tarkemmin tehdystä tiedonvälityksestä ja siitä, millaista tietoa on syytä välittää etsintäkuulutettuihin liittyen.

LÄHTEET

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu Dnro 2811/4/08

Eduskunnan pulaisoikeusasiamiehen ratkaisu Dnro 1681/4/08

Esitutkintalaki 22.7.2011/805

Pakkokeinolaki 22.7.2011/806

Poliisilaki 22.7.2011/872

Hakala, Juha 2004: Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Helsinki, Gaudeamus.

Helminen, Klaus & Fredman, Markku & Kanerva, Janne & Tolvanen, Matti & Viitanen, Marko 2012a: Esitutkinta ja pakkokeinot. Helsinki, Talentum.

Helminen, Klaus & Kuusimäki, Matti & Rantaeskola, Satu 2012b: Poliisilaki. Helsinki, Talentum

Kari, Sami 2018: Länsi-Uudenmaan poliisilaitos, komisario. Sähköpostiviesti 7.11.2018.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009: Kehittämistyön menetelmät - Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki, WSOYpro Oy.

Peltonen, Tuomo 2007: Johtaminen ja organisointi. Keuruu, KY-Palvelu Oy.

Pääkkönen, Jere 2017: Näkökulmia etsintäkuulutettujen noutotoimintaan Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella. Tampere, AMK-opinnäytetyö.

Rantaeskola, Satu 2014: Esitutkintalaki – kommentaari. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004: Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki, Tammi.

Väyrynen, Pirjo 2010: WBL-TOI Manual. Helsinki, Opetushallitus.